

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-301-2-62>

Пилипенко Іван Якович, професор кафедри живопису та композиції,
керівник майстерні живопису і храмової культури
ім. М. Стороженка НАОМА

Творча та теоретична спадщина Олександра Богомазова (на основі архівних матеріалів)

Ключові слова: Українська академія мистецтва, О. Богомазов, методика викладання, навчальна програма, архівні джерела.

Ivan Pylypenko, Professor of the Painting and Composition Department,
head of the M. Storozhenko's painting and temple culture studio NAVAA

Creative and theoretical legacy of Oleksandr Bogomazov (based on archival materials)

Abstract: The article is devoted to the creative, theoretical, and pedagogical activities of the famous Ukrainian artist Oleksandr Bogomazov. The source of this research is materials from the Central State Archives Museum of Literature and Arts of Ukraine.

Key words: Ukrainian Academy of Arts, O. Bogomazov, teaching methods, curriculum, archival sources.

Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва зберігає фонд Олександра Костянтиновича Богомазова (1880–1930) – видатного українського живописця, графіка, педагога і теоретика мистецтва, який у своїй творчості звертався до різних течій європейського мистецтва, беззаперечно володіючи «менталітетом авангардиста». Наявні документальні матеріали – графічні роботи різного часу, зошити та альбоми із замальовками, начерками, ескізами, автобіографія, щоденники і листування, рукописи віршів, чернетки теоретичних праць, заяви і доповідні записки, учбові програми – дають можливість глибше осягнути багатогранну особистість митця.

Аналіз образотворчої частини фонду дозволяє простежити етапи розвитку творчої манери О. Богомазова від академічних студентських етюдних картин періоду навчання в Київському художньому училищі у О. Мурашка та І. Селезньова (1902–1905) до поступового відсторонення від світу реальності. Він аналізував творчий метод символізму в майстерні-студії К. Юона і Ф. Рерберга (1905–1907), згодом використовував художні засоби імпресіонізму, відчував впливи художнього стилю модерн, неопримітивізму, вдавався до експериментів у абстракціонізмі. Серед всіх тогочасних нових течій у мистецтві найбільш потужним, органічним та співзвучним у пошуках нових форм і засад виявився кубофутуризм, який дозволив зруйнувати його старе розуміння мистецтва і на руїнах

Секція 2. Методика викладання профільних дисциплін у вищих мистецьких закладах.
Інструментарій мистецтвознавця. Проблеми сучасної художньої освіти

будувати нове, вдаючись до важкої і радісної праці, що за власним висловлюванням художника, тривала все його життя. Свідчення цьому знаходимо у збережених поодиноких начерках (1914–1916), в ескізах потужної серії про працю пилярів, роботу над якою не припиняв до останнього дня (1925–1930).

О. Богомазов ставився до мистецтва як до науки, працював весь час над виявленням законів розвитку малярства, аналізував його «первинні елементи», обґрунтовував здатність лінії, форми, кольору, ритму, інтервалу стати результатом виявлення естетичного хвилювання художника, спроможного через систему художніх засобів викликати естетичні емоції глядача. Це знайшло відображення в «пророчому» (А. Наков) теоретичному трактаті «Живопис та елементи» (1914). Базові підходи до викладання мистецтва в художніх навчальних закладах сформульовано ним у тезах доповіді на всеукраїнському з'їзді художників («Реорганізація навчання в художніх школах і училищах»), використані при побудові власної педагогічної системи, при розробці навчальних програм («Доповідь про засади організації роботи майстерні станкового живопису проф. Богомазова в Інституті пластичних мистецтв за 1922–23 рр.», «Теорія кольору. Практикум. 1927–1928 рр.» та ін.).

О. Богомазов – один з небагатьох митців першої третини ХХ ст., який свою творчість сприймав як результат своїх теоретичних напрацювань, і мав можливість доносити цей синтез теорії з практикою до своїх учнів – студентів Української академії мистецтва, професором якої він був з 1922 по 1930 рр. Подальший аналіз творчо-методологічних аспектів викладання фахових дисциплін в майстерні О. Богомазова відкриває нові перспективи дослідження УАМ в перші десятиліття існування.

